

PROLEVISIONE

**CONTROVERSIAE
FINARIENSIS**

ADVERSUS

SENATOREM LAGVNAM

CYROLOGIA

RAPHAELE DE TVRRI

AUCTORE

Handwritten signature: R. de Turri

PROLVSIONE

Cio ego quæ scripta sunt, si palam proferantur, multos fore qui vitiligent: dicebat Cato ille Censorius (teste Plinio) in eo volumine, de militari disciplina, quod Imperator ipse, & qui sub Africano Imperatore contra Annibalem, eadem consilio, & manu peregerat, quæ stilo commentabatur. Quid dicam ego, aut quid non expectem ex huius publicatione sermonis, quod vel ipso Controuersiarum prælato titulo, quodam veluti inflato classico plurimorum ingenia prouocare quodammodo videatur; & eorum non solum, quos veræ laudis expertes ex vitiis, & litigatoribus merito composuit, & acerbat Cato, sed eorum etiam, qui optimæ aliàs mētis, sanique consilij, sui muneris fortassè ducent, summis studiis adniti: ne mea hæc probentur ab omnibus? Ego verò vt nihil dicam, ita expecto quamplura, & æquo animo omnia feram, iam à quibus minus opportuerat expertus non pauca. Hoc vnum peto, &, per studia communia, ab omnibus quàm instantissimè deprecor; ne ea, quæ de Patriæ meæ dignitate pressius fortassè prolata legent, ad inuidiam trahant; neue quæ necessitas defensionis extorsit, impurare velint iactantiæ. Quod si impetrauero, de reliquis parum ero sollicitus, certus alioqui haud temerè indidisse, me huic Operitulum Cyrologiæ.

Ab hac lectura neminem arceo; sed eos præcipuè inuitatos volo, qui Catholico Hispaniarum Regi, vel studiis fauent, vel consiliis adsunt, vel natura, munereue obstringuntur. Hos enim Controuersiarum cum ipsorum Rege prælatus titulus ne absterreat rogo, neue quidpiam eorū timeant, quæ, amore Partium, contradicendi studio, iusto dolore, prouocationis stimulis impellentibus, iniussa etiam quandoque erumpunt, cum eam attulerim ad hanc disceptationem animo obfirmatam, iuratamque sententiam; vt non minori studio Pietati, quam Patriæ debeo, satisfacere; quam ne obsequio vlla ratione desim, quod vt Genuësis Ciuis Catholicæ Maiestati profiteor. Eosdem tamen præmonitos velim, vt non secus ac hostes ab amicis discretos habent, accusationes æquè separent à querelis, quarum primæ vt hostium sunt iniurias vlciscentium, posteriores ami-

SECTIO PRIMA. TOTIVS CONTROVERSIÆ FINARIENSIS STATVS.

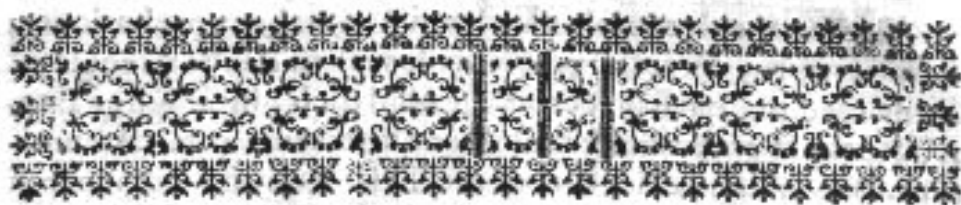

Finarij Op-
pidi, totiusq;
Marchionatus delineatio. Cap. I.

FINARIUM, quod à Cœli salubritate dictum putat Bracellius, & Oppidum est Saonam inter, & Albinganum celeberrimas Ligusticæ Oræ Civitates situm, in ipsis faucibus duarum conuallium, quæ ex dexteriore Apennini latere Meridiem versus sinuosis, ac inuis serè flexibus per septem milliaria à summo Iugo decurrentes ibidem cocunt. Indeque aperit se, & ad mare vsque, passuum fermè quingentorum spatio, excurrit læta planicies fluuiolis duobus irrigua, fecundos, eò magis expandens sinus, quò propius in mare desinit, cuius iras non arduis scopulorum cautibus, sed arenis quam minutissimis duorum vix milliaria siltore coercet, ea propter æquè ad appulsum facile, mari tranquillo, ac aspero importuosum. Hoc Oppidum ædificijs satis frequens ab antiquissimis temporibus, & circumiacenti Regioni (quæ in vniuersum ab Ortum in Occidentem Solem non longè vltra sex milliaria extenditur, à Borea verò in meridiem octo, vel paulò amplius) nomen dedit Finariensis tractus; & Regalis dominantibus sedes fuit, qui peruetusta quadringentorum annorum appellatione Marchionum Finariensium longa, ac nobilissima maiorum serie ditioem per manus traditam obtinebant. Imminet Oppido Arx antiquæ structuræ, sed, vt illa ferebant tempora munitissima, Gouonum nomine; arduo, ac vndique prærupto colli ad Boream imposita, ad securitatem non minus dominantium, quam subiectorum terrorem: quæ licet quingentis paulo minus passibus ab Oppido distet, subiectum tamen non nisi minori ex parte illud habet, cum reliqua maior, obiectu Collis intermedij ex obliquo in planiciem procurrentis, ab Arcis conspectu excludatur, cui tamen malo renitentis Naturæ, occursum industria. Structum visitur in ipso desinentis illius Collis dorso Propugnaculum lorica Arci adnexum, cuius icibus, & Oppidum vniuersum, & planicies ad Oppidum ducens patent exposita. Arx alia surgit in littore saxo imposita Genuensium

In descript.
Or. Ligust.
fol. primo.

EXCURSVS PRIMVS.

Extaciturnitate, ac silentio consensum probari.

PAVLVS I. C. in l. si filius familias 16. ff. ad Maced. respondit non obstare S. C. filio familias mutuum recipienti, quasi de mandato Patris, si super illa re ad Patrem litteras mittat in Provinciam, vt eam pecuniam soluat; debet enim Pater, si actum improbat, continuo contestationem interponere contrariæ voluntatis, & ibi glos. in verb. [contrariæ voluntatis] notar, quod qui non improbat, probat, & plura iuxta concordantia adducit, quam glos. Bart. sequitur ibidem, & in l. si litteras. C. mandat. Bald. sub num. 5. Salic. nu. 3. & cæteri Scrib. Idem Bart. in l. filius familias §. inuitus ff. de procur. & in l. cum tabernam §. 1. ff. de pign. Alex. conf. 78. nu. 1. vol. 1. Ias. in l. admonendi nu. 138. ff. de iureiur. latè Gabr. lib. 1. tit. de præsumpt. concl. 2. Rot. Ian. mercat. decis. 24. nu. 4. decis. 58. num. 7. decis. 125. nu. 1. decis. 138. num. 6. & decis. 163. nu. 3. Strach. de affectur. gl. 11. nu. 47.

Cui dispositioni concordat verbis expressis Ius Canonicum in clem. 1. de procur. vbi per receptionem simplicem litterarum, in quibus contineatur mandatum ad recipientem directum, intelligitur acceptasse mandatum ea expressa ratione *cum per hasce ad omnia tum prestitisse vidcaris consensum.*

A qua sententia licet recedere tentauerint Card. d. clem. 1. in opposit. & Rot. Ian. decis. 23. nu. 20. & Alciat. teste Zuccard. in repet. rub. C. de pact. num. 72. opinati taciturnitatem non sufficere, nisi aliundè constet de consensu, tamen superius firmata sententia verior est, & ab ea non esse recedendum testatur Zuccard. vbi sup. r. 2. num. 67. & 72. in fin. vbi plura in proposito adducit, & sequitur Alciat. ipse de singul. certam. num. 30. & 31. in proposito singularis certaminis, in quo per receptionem cartelli cum taciturnitate probat elici consensum recipientis contentorum in co

G E N V A E,
EX TYPOGRAPHIA PETRI IOANNIS CALENZANI,
SUPERIORVM PERMISSV,
M. DC. XXXII.

A

Compositio controuerſiarum inter Imperato- rem Ferdinandum, & Rempub. Genue occasione rerum Finarienſium.

FERDINANDVS Diuina fauente clementia electus Ro-
manorum Imperator ſemper auguſtus, ac Germania,
Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, Sclauonia, &c.
Rex Inſans Hiſpaniarum, Archidux Auſtria, Dux Bur-
gundia, Brabantia, Stiria, Carinthia, Carniole, & Vi-
temberga, Marchio Morauia, Comes Tirolis.

Reconnoſcimus, & notum facimus tenore preſentium,
vniuerſis, quod cum Sereniſſimus, & Catholicus Prin-
ceps D. Philipus Hiſpaniarum, vtriuſque Siciliae, & Hieru-
ſalem, &c. Rex, nepos noſter cariſſimus miſſo ad nos

Nobile Sinceræ nobis dilecto Don Martino della Nuzza tanquam Commiſ-
ſario deputato ad componendam, & tranſigendam controuerſiam inter Nos,
& Rempub. Genuenſem ſuper reſtitutione vniuerſi Status Finarij, & Caſtri
franchi ortam, à nobis maximo ſtudio amenter petiſſet ne quid grauius con-
tra dictam Rempub. Genuenſem ſtatueret, ſed omnem offenſionem contra
Genuenſes conceptam Ser. ſue condonare velimus, & admiſſa per nos huius
modi beneuola interceſſione, ac petitione ipſius Sereniſſimi Nepotis noſtri
Regis Catholici; Cui nimirum pro mutua noſtra artiſſima coniunctione quo-
uis loco, & tempore cupimus paternè gratificari, præſatus Don Martinus
della Nuzza nobis pro parte dictæ Reipub. Genuen. diuerſas conditiones ſu-
per petita relaxatione Status Finarij propoſuiſſet, quæ nobis nullo pacto ſa-
tisfacere poterant, & tandem multis hinc inde tractatibus habitis, ideò,
Don Martinus della Nuzza tanquam mediator huius controuerſiæ à Sereniſſ.
Hiſpaniarum Rege Nepote noſtro chariſſimo deputatus ex ſe ipſo protuliſſet
formulam quandam componendi, & terminandi huius negotij. Nos ſanè
eiufmodi formulam ne nullam proſus videremur Sereniſſimo ac Catholico
Hiſpaniarum Regi habuiſſe rationem, tunc elementer admittendam duximus
& benignè annuimus, vt ipſe D. Martinus della Nuzza ſuper ea formula
mentem Reipub. Genuen. cognosceret. Quod poſtea quam factum fuit, ſæpe
preſatus Don Martinus obrulit nobis à dicta Reipub. mandatum procurato-
rium in forma debita expeditum, vt ipſe Don Martinus eius vigore iam
memorata formulam pro parte eiufdem Reipub. proponere poſſet. Cuius
mandati tenor talis eſt.

Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Dux Illuſtriſ. Gubernatores, &
Procuratores Reipublicæ Genuenſis ſpontè, ac omni meliori modo, &c. cõ-
ſtituerunt, ac creauerunt, conſtituunt, & creant Illuſt. Don Martinum della
Nuzza eorum legitimum Syndicum, & Procuratorem ac nuncium ſpeciale,
licet abſentem ad proponendum nomine prædictæ Reip. coram Cæſarea Ma-
ſtate formam oblationis, de qua infra, & pro ea, & occasione ipſius tratand-
um, componendum, tranſigendum, conſentiendum, ſeu conſenſum præſtân-
dum, & ad ea omnia faciendum, & exequendum iuxta formam, & tenorem
dictæ oblationis, quæ ipſimet Illuſtriſſimi, & Excell., & Illuſtriſ. Domini
Dux Gubernatores, & Procuratores facere, ac exequi poſſent ſi personali-
ter aſſent promittentes ſe ratum, & gratum habituros quicquid actum
geſtum, & procuratum fuerit per dictum, Illuſtriſſimũ Don Martinum.
In quorum fidem preſentes fieri iuſſimus ſigillo noſtro munitas, & manu
Cancellarij, ac Secretarij noſtri ſubſcriptas. Dat. Genue die 2. Menſis
Septembris Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio.

Graviores in Prælo lapsus sic corrige.

<i>commodo lege</i>	commoda	pag. 3. lin. 39	cessabant	cessabat	131	17
ditius	diutius	6 24	ignavi	ingenui	133	41
resistendum	resistendum	10 2	ludicium.	ludicum	241	10
moueat	mouerat	10 22	Avlicora.	Aulicorum	145	3
replet	replet	12 26	Imperatoribus	imperantibus	148	40
primioribus	primioribus	14 3	Liguriæ	linguæ	149	25
tempora	tempore	15 22	remouetur	remoueat	160	25
controuersia	controuersia	15 34	ex	&	163	37
Reipublicæ	Republica	15 34	Cæris	Cæsaris	165	9
assumebat	assumebatur	15 35	Massæ	Massinissæ	168	6
que	quem	16 22	obstat verbis.	obstare iuribus	177	in marg.
administratos	administratores	18 19	Imperium	Finarium	183	in marg.
auderent	auderet	21 9	ægis	ægris	187	35
falso	fato	13 1	pacatas	pacatos	190	19
quæque	quæque	15 20	dubiæ	dubiè	193	2
Hispaniarum	Hispaniam	25 39	nostra	nostram	195	17
qui	qui	26 19	silentium	silentium	198	4
Præcipe	Principe	40 13	Finium	Finarium	198	8
alter	aliter	40 40	transferrei	transferret	199	41
pingebat	pingebat	40 41	Feudum	in Feudum	200	3
potius	potitus	51 14	supra	suprema	200	27
dissoluentur	dissoluantur	52 in marg.	quæ	quò	201	19
charius	charius	59 11	XL.	LIX	203	in marg.
Ahenobarbaro	Ahenobarbo	63 3	direxit	direxit	207	1
facilitate	felicitate	64 30	perfidiam	perfidiam	207	2
patet	patent	75 12	anço	anno	210	21
latantes	latentes	89 in marg.	proprior	propior	217	1
Reipublicæ	Republica	93 in tit.	Baldum	Badum	217	16
discrimine	discrimina	93 in marg.	excedunt	excedunt	228	34
adnectuntque	adnectuntque	93 17	inuestitura	inuestitura	229	37
indubita	indubitato	94 39	haberiori	hebetiori	235	26
dominum	dominium	105 19	generi	geri	236	31
navigationes	navigationis	103 38	prostruenda	prostruenda	237	22
proxiã	prolixam	109 19	succumbuit	succubuit	241	33
incerto	incepto	110 20	occurre	occurrere	245	37
sponsione	sponsione	112 28	comentijs	comenticijs	255	10
a deo	adco	114 27	Quæstrores	Quætores	260	6
incolumnitate	incolumitate	116 15	peruincit	peruenit	260	10
ne	nec	130 26	præstantionem	præstantionem	264	11

G E N V A E ,
 Apud Ioannem Mariam Farronum .

RESPONSVM
IOANNIS RVIZ
DE LAGVNA

Senatoris Mediolanensis, & Papiæ Prætoris,

P R O

REGIO FISCO

Ad Allegationem Serenissimæ Reipublicæ Genuensis,

Productam in Supremo rerum Italicarum Consilio.

Ro alacrius agredior Regijs mandatis, mihi per litteras expositis, parere, vt allegatis à Serenissima Ianuensi Republica in Summo Italicarum rerum Concessurationibus, circa Finariensem Salariam controuersiam satisfaciam, quo attentius causæ pondus, ac magnitudinem confide-

raui, ac Iura Potentissimi Regis Nostri solidissimis Iuris assertionibus fulcitam esse cognoui tempore, quo munus Aduocati Fiscalis gerendo eis meum præstiti Patrocinium. Quæ postquam ad Senatoriam dignitatem euectus sum, & ex diuersis euentibus animum ad ipsa appuli, vberiora, & certiora esse ex nouis fundamentis tunc latentibus, nunc verò patefactis, conspexi. Contrà verò Excellæ Reipublicæ vota ab omni naturalitate, a totoque Iuris tramite, & disciplina prorsus aliena, ac destituta existimaui, vt ex inferius referendis apertè demonstrabitur.

Ad duo capita videntur reduci omnia, quæ proponuntur in ipsa allegatione. Alterum respicit causam petitorij directi dominiij tertie partis Marchionatus Finarij. Alterum dominium, & possessionem Gabellæ Salis eiusdem. Omissis consulto ijs, quæ tancum ad dominium vtriusque rei, (nam iuxta mentem Sæ Maiestatis non est de illis in præses agendum, nisi in quantum respiciant intelligentiam, & iustificationem possessorij) articulum momentaneæ possessionis iuris vèdèdi Salin eo Marchionatu pertractabo, quod Respublica sibi vindicare conatur: de eo siquidè dumtaxat loqui videtur septena Sæ Maiestatis Rescripta. Proinde in præcedendo quartam, quintam, sextam, & septimam opposi-